

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๔/๒๕๖๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑๒/๒๕๖๕

วันที่ ๒๘ เดือน ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕

ระหว่าง { ผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ร้อง
ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๖๖ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) และมาตรา ๑๐๘/๑ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) (๔) และ (๕) เฉพาะส่วนที่เป็นการกำหนดเหตุในการควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยอาศัยเหตุอื่นนอกจากเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสองและวรรคสาม หรือไม่

ความเห็น

สิทธิเสรีภาพของบุคคลที่ถูกจับกุมหรือถูกคุมขังย่อมได้รับการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชน (Human Rights) ที่ถือว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิโดยกำเนิดซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวคิดทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ เมื่อบุคคลได้รับการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชน การคุ้มครองและการรับรองย่อมเป็นไปตามข้อตกลงระหว่างประเทศที่เป็นหลักตามมาตรฐานสากล โดยแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล มีปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรครั้งแรกในมหากฎบัตร (Magna Carta) ค.ศ. ๑๒๑๕ clauses ๓๙ และ clauses ๔๐ ที่ว่า

“ไม่มีเสรีชนคนใดถูกจับกุมหรือคุมขังหรือถูกเนรเทศด้วยประการใด ๆ โดยที่เสรีชนผู้นั้น ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้บ่อนทำลาย เว้นแต่มีคำพิพากษาของศาลที่ชอบด้วยกฎหมายหรือกฎหมายที่ชอบด้วยหลักนิติธรรม”

ข้อตกลงระหว่างประเทศดังกล่าวที่ให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ถูกจับกุมหรือถูกคุมขัง เช่น

๑. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. ๑๙๔๘ ข้อ ๙ กำหนดว่า “บุคคลใดจะถูกจับกุม กักขัง หรือเนรเทศโดยพลการมิได้”

๒. หลักการเพื่อคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุก ค.ศ. ๑๙๘๘ กำหนดไว้ ดังนี้

ข้อ ๒ การจับกุม คุมขัง หรือจำคุกจะกระทำได้อย่างจำกัดเพียงเท่าที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติของกฎหมายและโดยบุคคลผู้ที่กฎหมายระบุอำนาจหน้าที่นั้นไว้สำหรับการดังกล่าว

ข้อ ๙ ผู้มีอำนาจหน้าที่จับกุม คุมขัง หรือสอบสวนคดีอาญาจะใช้อำนาจหน้าที่นั้นได้เพียงภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดและการใช้อำนาจหน้าที่นั้นพึงตรวจสอบได้โดยองค์กรศาลหรือองค์กรอื่น

ข้อ ๑๑

๑) บุคคลจะถูกคุมขังโดยปราศจากการไต่สวนขององค์กรศาลหรือองค์กรอื่นนั้นไม่ได้ ผู้ที่ถูกคุมขังพึงมีสิทธิให้การแก้ข้อกล่าวหา หรือได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายตามที่กฎหมายกำหนด

๒) ผู้ที่ถูกคุมขังและที่ปรึกษากฎหมายของผู้นั้นพึงมีสิทธิได้ทราบถึงรายละเอียดและเหตุผลของคำสั่งที่ให้คุมขังผู้นั้น

๓) องค์กรศาลหรือองค์กรอื่นพึงมีอำนาจหน้าที่ในการทบทวนหรือตรวจสอบความชอบด้วยเหตุผลในการจะคุมขังผู้นั้นต่อไป

ข้อ ๓๒

๑) ผู้ที่ถูกคุมขังและที่ปรึกษากฎหมายของผู้นั้นพึงมีสิทธิที่จะร้องขอต่อองค์กรศาลหรือองค์กรอื่นไม่ว่าเวลาใดก็ตามภายในหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้ไต่สวนว่าการคุมขังนั้นเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และเพื่อขอให้มีการปล่อยตัวโดยไม่ชักช้าหากว่าการคุมขังนั้นเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๒) การไต่สวนดังกล่าวในข้อย่อยที่ ๑) พึงเป็นกระบวนการพิจารณาที่เรียบง่ายและรวดเร็ว อีกทั้งจะต้องไม่คิดค่าธรรมเนียมในกรณีที่ผู้นั้นไม่มีเงินพอที่จะจ่ายได้ หน่วยงานที่คุมขังนั้นจะต้องจัดส่งตัวผู้ที่ถูกคุมขังนั้นไปยังองค์กรที่ได้รับคำร้องขอดังกล่าวนั้นโดยไม่ชักช้า

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗

มาตรา ๗๑ เมื่อได้ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาแล้ว ในระยะใดระหว่างสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา ศาลจะออกหมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ตามมาตรา ๘๗ หรือมาตรา ๘๘ ก็ได้ และให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๖๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ฯลฯ

ฯลฯ

มาตรา ๖๖ เหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุก อย่างสูงเกินสามปี หรือ

(๒) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่า จะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี

มาตรา ๑๐๘/๑ การสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราว จะกระทำได้ต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี

(๒) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน

(๓) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น

(๔) ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ

(๕) การปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงาน หรือการดำเนินคดีในศาล

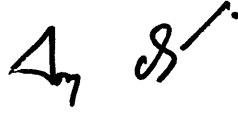
คำสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผล และต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย และผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าว ต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัด สิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย” มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิต

และร่างกาย” มาตรา ๒๙ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” และวรรคสาม บัญญัติว่า “การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี” ซึ่งบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าว มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจึงต้องไม่กระทบต่อสาระหรือแก่นของสาระสำคัญของสิทธิภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๖๖ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) และมาตรา ๑๐๘/๑ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) (๔) และ (๕) ได้บัญญัติเกี่ยวกับเหตุที่จะออกหมายจับ เจื่อนไขของศาลที่จะออกหมายขังผู้ต้องหาหรือจำเลย รวมถึงเหตุผลในการสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งถือว่าเป็นไปตามหลักมาตรฐานสากลของการใช้อำนาจรัฐตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อใช้บังคับกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่น่าจะได้กระทำความผิดอาญา และขณะเดียวกันเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ทั้งนี้ การควบคุมหรือคุมขังหรือการสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนีเป็นสำคัญตามเหตุผลและความจำเป็นในแต่ละกรณี นอกจากนี้ ยังเป็นหลักประกันว่าจะมีตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาในชั้นการพิจารณาของศาลและเป็นการคุ้มครองพยานหลักฐานอีกด้วย ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๖๖ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) และมาตรา ๑๐๘/๑ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) (๔) และ (๕) เฉพาะส่วนที่เป็นการกำหนดเหตุในการควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยอาศัยเหตุอื่นนอกจากเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี จึงไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สอดคล้องกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และหลักให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด (Presumption of Innocence)

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๖๖ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) และมาตรา ๑๐๘/๑ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) (๔) และ (๕) เฉพาะส่วนที่เป็นการกำหนดเหตุในการควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยอาศัยเหตุอื่นนอกจากเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสองและวรรคสาม จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับ
ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

(นายปัญญา อุดชาชน)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ